PROGRAMACIÓN DOCENTE DE COREOGRAFÍA E DANZA I

CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA

TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLO DECRETO 163/2015)

CURSO 2018-19

<table>
<tr><th colspan="11">1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN</th></tr>
<tr><th colspan="11">COREOGRAFÍA E DANZA I</th></tr>
<tr><td>ESPECIALIDADE:</td><td colspan="8">PEDAGOXÍA</td><td>ITINERARIOS:</td><td>PEDAGOXÍA X. E DA L. M.</td></tr>
<tr><td>CARÁCTER:</td><td colspan="8">OBRIGATORIO</td><td>TIPO DE CLASE:</td><td>COLECTIVA</td></tr>
<tr><td>DEPARTAMENTO:</td><td colspan="8">PEDAGOXÍA X. E DA LM.</td><td>XEFE DE DPTO.:</td><td>Adriana Cristina García García</td></tr>
<tr><td>CURSOS</td><td colspan="2">1º curso</td><td colspan="2">2º curso</td><td colspan="2">3º curso</td><td colspan="2">4º curso</td><td>COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:</td><td>Ana María López Castaño</td></tr>
<tr><td>CUADRIMESTRES</td><td>I</td><td>II</td><td>III</td><td>IV</td><td>V</td><td>VI</td><td>VII</td><td>VIII</td><td>Horas de clase semanais:</td><td>2</td></tr>
<tr><td>ECTS/CUAD.</td><td></td><td></td><td>2</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>Observacións:</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">DOCENTES:</td><td colspan="8">NOME E APELIDOS</td><td>EMAIL/TEL/WEB</td><td>TITORÍA</td></tr>
<tr><td colspan="8">Ana María López Castaño</td><td>anmalocas@edu.xunta.es</td><td>Mércores 15-16 h.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="2">2. DESCRITOR E COMPETENCIAS</th></tr>
<tr><td colspan="2">DESCRITOR: A expresión corporal. Desenvolvemento das capacidades motrices a través da sensibilización e da conciencia corporal. Formas básicas do movemento. Comunicación e aprendizaxe. Improvisación. A danza: historia e repertorio (tradicional, histórica, educativa, doutras culturas). A danza como recurso metodolóxico para a educación musical. Creación de danzas e coreografías na aula.</td></tr>
<tr><td colspan="2">COÑECEMENTOS PREVIOS: Os correspondentes á materia Teoría da Educación.</td></tr>
<tr><td colspan="2">RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS (OPCIONAL)</td></tr>
<tr><td>COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:</td><td>1, 3, 7, 9, 10, 16.</td></tr>
<tr><td>COMPETENCIAS XERAIS:</td><td>1, 2, 3, 4, 7, 10, 13, 17, 21, 22.</td></tr>
<tr><td>COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:</td><td>2, 4, 5, 8.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ver a lista e descrición de competencias nol Decreto 163/2015</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="2">3. OBXECTIVOS</th></tr>
<tr><th>DESCRICIÓN</th><th>COMPETENCIAS RELACIONADAS</th></tr>
<tr><td>1.- Analizar e comprender as distintas manifestacións expresivas do noso ámbito e a nosa cultura.</td><td>T1 T9 T16 X4 X10 X13 E6</td></tr>
<tr><td>2.- Desenvolver aspectos básicos intelectuais como a memoria e a comprensión a través da execución de actividades e tarefas expresivas.</td><td>T3 X1 X4 X10 X17 X21 E6</td></tr>
<tr><td>3.- Mellorar o coñecemento do noso corpo (esquema corporal).</td><td>T1 T3 X2 X7 X21 E2</td></tr>
<tr><td>4.- Incentivar o desenvolvemento das calidades físicas e motoras a través do traballo de tarefas de técnica corporal.</td><td>T3 X1 X7 X13 X21 X22 E5 E6</td></tr>
<tr><td>5.- Executar algúns pasos sinxelos de bailes e danzas populares.</td><td>Todas</td></tr>
<tr><td>6.- Bailar danzas educativas e do mundo, aplicando as dificultades musicais e expresivas que traballa aos</td><td>Todas</td></tr>
</table>

distintos niveis de linguaxe musical.	
7.- Bailar danzas históricas dos períodos medieval, renacemento e barroco, aplicando as dificultades musicais e expresivas que traballa aos distintos niveis de linguaxe musical.	Todas
8.- Potenciar a condición física e a condición motora do alumno co fin de diminuír o risco de lesións e patoloxías do sistema musculoesquelético, diminuír o efecto da posición ergonómica, optimizar os movementos, diminuír o trac, aumentar a calidade e o tempo de concentración e mellorar a capacidade vital dos pulmóns.	T3 X1 X7 X13 X21 X22 E5 E6
9.- Explorar as posibilidades de relación, expresión e comunicación interpersoal.	T7 T9 T10 X7 X10 E4 E5 E6
10.- Aceptar as propias limitacións e as dos demais, sendo conscientes de que os diferentes graos de habilidade e destreza de cada un non teñen que significar ningún tipo de discriminación..	T7 T9 T10 X7 X10 E4 E5 E6

4. CONTIDOS		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
1.- A adquisición progresiva do movemento.	1.1.- Tipos e estrutura do movemento. 1.2.- Adquisición e realización do movemento. 1.3.- Perspectiva neurolóxica, evolutiva e do procesamento da información. 1.4.- Concepción cognitiva da motricidade. 1.5.- Consideracións pedagóxicas na realización do movemento.	1
2.- Desenvolvemento das habilidades e destrezas motoras.	2.1.- As calidades físicas básicas: resistencia, forza, velocidade e flexibilidade. 2.2.- As calidades psicomotrices: coordinación, axilidade e equilibrio. 2.3.- As habilidades motoras específicas. 2.4.- As habilidades e destrezas en relación co desenvolvemento e a aprendizaxe.	1
3.- Clasificación das habilidades e destrezas motoras básicas.	3.1.- Desprazamentos: marcha e carreira, puesta en acción, paradas, cambios de enderezo, reptacións e cuadrupedias, trepas, balanceos. 3.2.- Saltos: sen obstáculos, con obstáculos, para alcanzar obxectos, para lanzar obxectos, multisaltos (combinacións). 3.3.- Xiros: en contacto co chan, en suspensión co aire, con agarre de mans, con apoio e suspensión. 3.4.- Apoios: de pé, coas mans. 3.5.- Transportes: portear, levar. 3.6.- Conducións: encamiñar, guiar. 3.7.- Lanzamentos: por acompañamento, por golpeo. 3.8.- Recepcións: paradas, controis. 3.9-. Exercicios e actividades prácticas	1
4.- O ensino e aprendizaxe das habilidades e destrezas motoras básicas	4.1.- Fases na aprendizaxe dunha habilidade motora. 4.2.- A transferencia. 4.3.- A aprendizaxe significativa. 4.4.- A variabilidade. 4.5.- A finalidade no traballo. 4.6.- Exercicios e actividades prácticas	1
5.- A avaliación das habilidades e destrezas motoras básicas.	5.1.- Obxecto e finalidade da avaliación. 5.2.- Funcións, características e compoñentes. 5.3.- Momentos e instrumentos. 5.4.- Actividades prácticas.	1
6.- Posibilidades educativas para o desenvolvemento das habilidades e destrezas motoras básicas.	6.1.- Os elementos do corpo. 6.2.- A respiración. 6.3.- A relaxación. 6.4.- O equilibrio. 6.5.- A coordinación. 6.6.- A estruturación do espazo. 6.7.- A estruturación do tempo.	1
7.- Recursos didácticos relacionados co movemento: a danza.	7.1.- A danza na historia: a danza na antigüidade, na Idade Media, no Renacemento, no Barroco. 7.2.- Formas de danza. 7.3.- Tipos de danza: folclórica, social, ballet, histórica, popular, educativa, do mundo.	3

8.- Historia do traxe e a moda.	8.1.- A influencia da danza no vestido. 8.2.- A moda a través do tempo.	1
9.- Cuestións didácticas para o ensino e aprendizaxe dunha danza.	9.1.- A creación de danzas en clase. 9.2.- Aspectos importantes para crear danzas cos nenos. 9.3.- Exercicios para conseguir o ritmo corporal. 9.4.- Exercicios para a aprendizaxe dos pasos básicos de danza. 9.5.- Exercicios de expresión a través do movemento. 9.6.- Coreografías para facer cos nenos.	4
10. Recursos didácticos, medios materiais e criterios para a súa selección e para a súa utilización no aula.	10.1 O concerto didáctico. Escóitaa. A música e a palabra. Desenvolvemento do guión segundo a idade á que se dirixe. Estrutura e procedementos didácticos. Musicogramas. 10.2. O conto. Contexto de traballo motivador e estimulante en idades temperás. O conto na educación infantil. Incidencia no ámbito da linguaxe e do desenvolvemento da imaxinación. Facilitador da comunicación dos propios sentimentos. Creación de cancións específicas para contos específicos. Criterios para a elaboración de cancións sobre contos. Importancia de garantir a participación interpretativa e de respectar o ritmo de aprendizaxe de cada cal. Traballo da memoria. Actividades asociadas. 10.3.- O xogo rítmico e bailable. Desenvolvemento segundo a idade á que se dirixe. Estrutura e procedementos didácticos. Incidencia no ámbito da linguaxe musical. Creación de xogos específicos para determinas dificultades da linguaxe musical.	2
	TOTAL SESIÓNS:	16

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA			
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Práctica individual	10	-	10
Práctica colectiva	19	-	19
Portafolios	-	28	28
Titorías	1	-	1
Actividades de avaliación	2	-	2
		TOTAL HORAS:	60

6. AVALIACIÓN			
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			
Asistencia presencial	Observación sistemática individual do discente, a través dunha ficha de valoración descritiva do grao de consecución dos contidos, nunha contorna de actividade no aula, valorando de forma concreta a aplicación dos contidos e das actividades ás diferentes situacións que se propoñan. Participación de forma activa en clase, preguntando cantas dúbidas preséntenllenos e propondo todos os	Todas	30%

	proxectos que se nos ocorran, sexan grandes ou pequenos.		
Práctica colectiva	Participación nas postas en común sobre os contidos sinalados, demostrando un certo grao de sentido crítico e de análise, avalado pola lóxica e polos saberes adquiridos, na defensa das opinións. Interpretación das danzas traballadas a expresión corporal. Improvisacións e coreografías. Composición de danzas e coreografías.	Todas	20%
Práctica individual	Participación nas actividades e traballos individuais. Traballo de expresión corporal e psicomotricidade. Adecuación ao conxunto na danza e na coreografía.	Todas	20%
Portafolios	Colección sistemática do traballo: revisions, autoanálisis, reflexions, contos intrumentados, ideas principais dos contidos, conclusións do traballo en equipo, síntese da pescuda de información, exercicios, autoevaluacións, dúbidas resoltas, repertorio, apuntes, reseñas e comentarios de fontes, aportacións dos compañeiros, composicións dos compañeiros e propias, bibliografía…	Todas	30%
6.1.2. AVALIACIÓN ORDINARIA (ADIANTO DE CONVOCATORIA-EXAME DECEMBRO)			
Proba escrita	Sobre os contidos do curso e a súa aplicación.	Todas	40%
Portafolios	Colección sistemática do traballo: revisions, autoanálisis, reflexions, ideas principais dos contidos, conclusións do traballo, síntese da pescuda de información, exercicios, autoevaluacións, dúbidas resoltas, repertorio de danzas, apuntes, reseñas e comentarios de fontes, aportacións de xogos, musicogramas, contos cantados, composicións propias, coreografías, exercicios de expresión corporal, traballo do esquema corporal, exemplos de relaxacións, bibliografía…	Todas	60%
6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA (PERDA AVALIACIÓN CONTINUA CON MÁIS DE CATRO FALTAS)			
Proba escrita	Sobre os contidos do curso e a súa aplicación.	Todas	40%
Portafolios	Colección sistemática do traballo: revisions, autoanálisis, reflexions, ideas principais dos contidos, conclusións do traballo, síntese da pescuda de información, exercicios, autoevaluacións, dúbidas resoltas, repertorio de danzas, apuntes, reseñas e comentarios de fontes, aportacións de xogos, musicogramas, contos cantados,	Todas	60%

	composicións propias, coreografías, exercicios de expresión corporal, traballo do esquema corporal, exemplos de relaxacións, bibliografía…		
6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA			
Proba escrita	Sobre os contidos do curso e a súa aplicación.	Todas	40%
Portafolios	Colección sistemática do traballo: revisions, autoanálisis, reflexions, ideas principais dos contidos, conclusións do traballo, síntese da pescuda de información, exercicios, autoevaluacións, dúbidas resoltas, repertorio de danzas, apuntes, reseñas e comentarios de fontes, aportacións de xogos, musicogramas, contos cantados, composicións propias, coreografías, exercicios de expresión corporal, traballo do esquema corporal, exemplos de relaxacións, bibliografía…	Todas	60%
Observacións: Todolos apartados deberán estar aprobados de forma independente para facer a media.			

7. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS

1 Referencias básicas.

- BONILLA, L. *La danza en el mito y en la historia.* Biblioteca Nueva. Madrid, 1964.
- DIAZ LUCEA, J. *La enseñanza y aprendizaje de las habilidades y destrezas motrices básicas.* INDE. Barcelona, 1999.
- MARKESSINIS, A. *Historia de la danza desde sus orígenes.* Librerías Deportivas Esteban Sanz Martier. Madrid, 1995.
- PAYNE, R. A. *Técnicas de relajación.* Paidotribo. Barcelona, 2002.
- SCHINCA, M. Manual de psicomotricidad, ritmo y expresión corporal. Editorial Praxis. Barcelona, 2003.

2. Referencias complementarias.

- ALONSO REBOLLO, J. A. La curación por la música. LIBSA. Madrid, 1993.
- ANDREWS, T. Las danzas y las energías. Ediciones Martínez Roca. Barcelona, 1994.
- ANTÓN GARCÍA, F. y otros (Equipo CODA). Creatividad teatral. Alhambra. Madrid, 1987.
- BANTULÁ JANOT, J. Juegos motrices cooperativos. Paidotribo. Barcelona, 2001.
- BERNAL RUIZ, J. A.; GUERRERO LEBRÓN, S. La relajación y la respiración. Wanceulen, editorial deportiva. Sevilla, 2005.
- BLASER, A.; FROSETH, J.; WEIKART, P. Música y movimiento. Actividades rítmicas en el aula. Graó. Barcelona, 2001.
- BORES, N. J. La lección de Educación Física en el Tratamiento Pedagógico de lo Corporal. INDE. Barcelona, 2005.
- BOULCH, J. LE; El movimiento en el desarrollo de la persona. Paidotribo. Barcelona, 1997.
- BROWN, T. S.; WALLACE, P. M. Psicología Fisiológica. McGraw Hill. Nueva editorial interamericana. México, 1985.
- CALAIS-GERMAIN, B.; LAMOTTE, A. Anatomía para el Movimiento. Vol. 1 y 2. La Liebre de Marzo. Barcelona, 1991.
- CALLE, R. A. El libro de la relajación, la respiración y el estiramiento. Alianza editorial. Madrid, 1992.
- CAMPO, J. J. y otros. Fichero de juegos de expresión y cooperación. INDE. Barcelona, 2004.
- CAMPO P. DEL (coord.); La música como proceso humano. Amarú ediciones. Salamanca, 1997.
- CASTELLÓ, M. Los bailes de pareja. El cuerno de la abundancia. Barcelona, 1997.
- DAVIS, F. La comunicación no verbal. Alianza Editorial. Madrid, 1976.
- DECITRE, M. ¡Europa baila! 12 danzas y 4 secuencias libres. Fuzeau. Courlay(Francia), 1997.
- DESPINS, J. P. La música y el cerebro. Gedisa editorial. Barcelona, 2001.
- DIXON, P. Danza Histórica.Del Medievo a la Basse Danse Francesa (s. XV). Edición Carlos Blanco. Zaragoza, 1995.
- FALCOFF, L. …bailamos?. Experiencias integradas de música y movimiento para la escuela. Ricordi. Buenos Aires, 1994.
- FERNÁNDEZ ARRIETA, J. A. Psicomotricidad y Creatividad Dinámica -1- Área de educación artística, 6 a 9 años. Bruño. Madrid,1992.
- FERNÁNDEZ ARRIETA, J. A. Psicomotricidad y Creatividad Dinámica -2- Área de educación artística, 8 a 10 años. Bruño. Madrid, 1991.
- FERNÁNDEZ ARRIETA, J. A. Psicomotricidad y Creatividad Dinámica -3- Área de educación artística, 9 a 12 años. Bruño. Madrid, 1991.
- FERNÁNDEZ RUBÍ, M. Taller de danzas y coreografías. Editorial CCS. Madrid, 1999.

- FODOR, E.; GARCÍA CASTELLÓN, Mª C. Todo un mundo por descubrir. Pirámide. Madrid, 1999.
- FODOR, E.; GARCÍA CASTELLÓN, Mª C.; MORÁN, M. Todo un mundo de sensaciones. Pirámide. Madrid, 1997.
- FODOR, E.; GARCÍA CASTELLÓN, Mª C.; MOLERES, A. Todo un mundo de sorpresas. Pirámide. Madrid, 2004.
- FONSECA, V. DA. Estudio y génesis de la psicomotricidad. INDE. Barcelona, 1996.
- GARAUDY, G. Masaje y automasaje. EDAF. Madrid, 2003.
- GONZÁLEZ SARMIENTO, L. Psicomotricidad profunda. La expresión sonora. Editorial Miñón. Valladolid, 1982.
- GOSALVEZ LARA, C. J. La danza cortesana en la Biblioteca Nacional. Madrid, 1987.
- GUILLÉM DEL CASTILLO, M.; LINARES GIRELA, D. Bases biológicas y fisiológicas del movimiento humano. Médica Panamericana. Madrid, 2002.
- HERNÁNDEZ, M. V. Danza contemplativa. Coreografías. San Pablo. Madrid, 2005.
- HERRERO LOZANO, E. Entrenamiento en Relajación Creativa. Editado por los herederos del autor. Madrid, 2004.
- HORST, L. Formas preclásicas de la danza. Eudeba. Buenos Aires, 1966.
- INFANTE DURANA, I. El lenguaje del rostro y de los gestos. Quorum. Ediciones iberoamericanas. Madrid, 1986.
- JIMÉNEZ ORTEGA, J.; ALONSO OBISPO, J.; JIMÉNEZ DE LA CALLE, I. Psicomotricidad práctica I. La tierra hoy. Madrid, 2003.
- LAVER, J. Breve historia del traje y la moda. Cátedra, 1988.
- MATA, F. X. Los mejores ballets. Ediciones Punto Clave. Barcelona, 1988.
- MATEU SERRA, M.; DURÁN DELGADO, C.; TROQUET TAULL, M. 1000 ejercicios y juegos aplicados a las actividades corporales de expresión.Vol. I y II. Paidotribo. Barcelona.
- MENDIARA RIVAS, J.; GIL MADRONA, P. Psicomotricidad. Evolución, corrientes y tendencias actuales. Wanceulen, editorial deportiva. Sevilla, 2003.
- MIRAFLORES, E.; OCAMPO, J. Expresión Corporal en Primaria. Editorial CCS. Madrid, 2004.
- MONTESINOS AYALA, D. La expresión corporal. Su enseñanza por el método natural evolutivo. INDE. Barcelona, 2004.
- NEUMANN, H. Madalena baila. Danzas afro-brasileñas. Akal/didáctica de la Música. Madrid, 2000.
- PINEL, J. P. J. Biopsicología. Pearson Educación. Madrid, 2001.
- ROS, J.; ALINS, S. Juegos de ritmo. Parramón. Barcelona, 2001.
- RIED, B. Juegos y ejercicios para estimular la psicomotricidad. Ediciones Oniro. Barcelona 2002.
- SALAZAR, A. La danza y el ballet. Fondo de Cultura Económica. México, 1949 (1ª edición). Madrid, 2003 (1ª edición española).
- SÁNCHEZ RODRÍGUEZ, J.; MARTÍN FRÍAS, J. Bailes del mundo. Paidotribo. Barcelona, 2002.
- SLADE, P. Expresión dramática infantil. Santillana. Madrid, 1978.
- STOKOE, P.; SCHÄCHTER, A. La expresión corporal. Paidós, 1977.
- TILL, M. El poder curativo de la respiración. Ediciones Obelisco. Barcelona, 1995.
- TRIAS, N.; PÉREZ, S.; FILELLA, L. Juegos de música y expresión corporal. Parramón. Barcelona, 2002.
- VIEDMA MARTÍNEZ, J. M. Expresión Corporal. Unidades didácticas para secundaria. Wanceulen, editorial deportiva. Sevilla, 2003.
- WILMORE, J. H.; COSTILL, D. L. Fisiología del esfuerzo y del deporte. Paidotribo. Barcelona, 2004.
- ZAZZO, R. Manual para el examen psicológico del niño. Vol. I y II. Fundamentos. Madrid, 1984.

8. OBSERVACIÓNS

Para que os alumnos sexan avaliados deberán presentar todos os traballos que se citan nesta guía.

Os alumnos que superen o número de faltas establecido terán que presentarse a un exame o final do cuadrimestre onde a materia a avaliar será toda a que aparece na guía. O exame será como o de avaliación extraordinaria.